

6.2.2020

EOAK/331/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

LAINVASTAINEN PITÄMINEN LUKITUSSA TILASSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Sisä-Suomen poliisilaitoksen menettelyä kotietsinnässä ja kuulustelussa. Kantelijan mukaan poliisi tuli hänen kotiinsa 19.12.2018 etsimään kantelijan vieraana ollutta henkilöä. Kantelija ja hänen vieraansa vietiin poliisiasemalle, jossa kantelija suljettiin putkaan. Kantelijan mukaan hänen oikeutensa jätettiin huomiotta. Hänelle ei annettu pyynnöstä huolimatta vettä ja hänen kuulustelijansa onki häneltä valehtelemalla tietoja eikä hänelle annettu tukihenkilöä kuulusteluun. Kuulustelija ei myöskään kertonut nimeään saati asemaansa.

Kantelijalle ilmoitettiin 15.1.2019, että kantelua ei tutkita hänen kertomansa kotietsinnän osalta.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Iso-Britannian poliisi otti yhteyttä Suomen poliisiin, koska 16-vuotias poika oli ilmoitettu siellä kadonneeksi ja hänet oli etsintäkuulutettu. Selvityksen mukaan hänet oli myös siellä otettu huostaan oikeuden määräyksellä.

Sisä-Suomen poliisilaitos aloitti asiassa poliisitutkinnan kadonneen henkilön löytämiseksi. Koska Iso-Britannian poliisilta saadun tiedon mukaan pojan epäiltiin oleskelevan kantelijan luona, poliisi meni 19.12.2018 kantelijan asunnolle, josta poika tavattiin.

Asian selvittelyä jatkettiin Tampereen pääpoliisiasemalla. Siellä rikosylikomisario puhutti sekä poikaa että kantelijaa ja oli myös yhteydessä sosiaaliviranomaisiin ja Iso-Britanniaan.

Kantelijaa pidettiin poliisiasemalla päihtyneitten säilytystilan odotushuoneessa, joka on lukittu tila. Puhuttamisen jälkeen kantelija pääsi pois. Poika toimitettiin sosiaaliviranomaisten huostaan.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Lähtökohdat

Kuten edellä kohdassa 1 on todettu, tässä asiassa ei ole tutkittu poliisin menettelyä kadonneeksi ilmoitetun henkilön etsinnässä kantelijan asunnolta. Kyse on vain kantelijan kohtelusta poliisiasemalla.

Selvityksen mukaan kyse on ollut poliisilain mukaisesta poliisitutkinnasta. Poliisilain 6 luvun 1 §:n mukaan

Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa. Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisin on toimitettava poliisitutkinta,

jos se on ilmoituksen perusteella tai muusta erityisestä syystä tarpeen kadonneen henkilön löytämiseksi taikka palonsyyn selvittämiseksi.

Poliisitutkinta toimitetaan noudattaen tutkinnan laadun edellyttämällä tavalla soveltuvin osin esitutkintalain säännöksiä.

Poliisitutkinta voidaan siis toimittaa kadonneen henkilön löytämiseksi, kuten tässä tapauksessa oli tilanne.

Poliisilain 6 luvun 2 §:ssä säädetään henkilön asemasta poliisitutkinnasta seuraavaa.

Jos poliisitutkinta toimitetaan henkilön oikeuksiin tai velvollisuuksiin vaikuttavan asian selvittämiseksi, häneen sovelletaan esitutkintalain asianosaista koskevia säännöksiä.

Jos poliisitutkinta toimitetaan sen selvittämiseksi, onko jollekin henkilölle tuomittava tai määrättävä rangaistukseen verrattava seuraamus, häneen sovelletaan rikoksesta epäiltyä koskevia esitutkintalain säännöksiä.

Muun kuin 2 momentissa tarkoitetun asianosaisen sekä tämän laillisen edustajan on pysyttävä totuudessa tehdessään selkoa tutkittavasta asiasta ja vastatessaan esitettyihin kysymyksiin.

Muuhun kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön sovelletaan todistajaa tai asiantuntijaa koskevia esitutkintalain säännöksiä. Hänen on totuudenmukaisesti ja mitään salaamatta ilmaistava, mitä hän tietää tutkittavasta asiasta. Hän on kuitenkin 2 momentissa tarkoitetussa poliisitutkinnassa oikeutettu tai velvoitettu kieltäytymään todistamasta, ilmaisemasta seikkaa tai vastaamasta kysymykseen, mikäli hänellä olisi vastaava oikeus tai velvollisuus oikeudenkäynnissä.

Poliisilain 6 luvun 3 §:n mukaan

Jos henkilöllä saattaa olla poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, hän on velvollinen kutsusta saapumaan poliisitutkintaan sen poliisilaitoksen toimialueella, jossa hän oleskelee.

Jos poliisitutkintaan kutsuttu jättää ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta, hänet voidaan päällystön kuuluvan poliisimiehen päätöksellä noutaa sinne noudattaen, mitä esitutkintalain 6 luvun 2 §:ssä säädetään noudosta esitutkintaan. Jos poliisitutkintaa varten on määrätty tutkinnanjohtaja, hän päättää noutamisesta.

Koska poliisitutkinta toimitetaan noudattaen soveltuvin osin esitutkintalain säännöksiä, totean, että sovellettavaksi tulee muun muassa esitutkintalain 6 luvun 5 §. Sen mukaan ketään ei saa pitää esitutkinnassa kauempaa kuin on välttämätöntä ja muu kuin rikoksesta epäilty on velvollinen olemaan läsnä esitutkinnassa enintään 6 tuntia kerrallaan.

Edelleen esitutkintalain 6 luvun 6 §:n mukaan rikoksesta epäiltyä, joka on 5 §:n 2 momentin nojalla velvollinen olemaan läsnä esitutkinnassa ja jota ei ole pidätetty tai vangittu, saadaan esitutkinnassa pitää lukitussa tilassa, jos se on välttämätöntä hänen poistumisensa estämiseksi. Korostan, että muita kuin rikoksesta epäiltyjä ei siis saa pitää lukitussa tilassa.

3.2.2 Kantelijan pitäminen lukitussa tilassa

Kantelijaa on pidetty lukitussa tilassa. Selvityksen mukaan tämä ei ole kestänyt ainakaan tuntia pidempään. Tuo lukittu tila on oikeusasiamiehen kanslian esittelijöiden 27.5.2019 Tampereen pääpoliisiaseman säilytystiloissa tekemän tarkastuksen mukaan erillinen, umpinainen huone.

Kantelija on käytettävissäni olevien tietojen mukaan arvoituna ollut poliisilain 6 luvun 2 §:n 4 momentin tarkoittama muu henkilö eikä ainakaan sellaisessa asemassa, että häneen oli voitu soveltaa rikoksesta epäiltyä koskevia esitutkintalain säännöksiä. Lukittuun tilaan sijoittamiselle ei ole ollut laillisia perusteita.

Rikosylikomisario on itsekin selvityksessään todennut, että lukitussa tilassa pitäminen on ollut virhe ja kantelija olisi pitänyt heti poistaa poliisilaitokselta, kun ilmeni, että häntä ei ollut syytä epäillä rikoksesta. Rikosylikomisarion mukaan hän oli kertonut tämän kantelijalle heti heidän tavattuun.

Sinänsä kantelijalla on ollut velvollisuus olla läsnä poliisitutkinnassa ja olla siinä läsnä kuusi tuntia. Häntä ei olisi siis kuitenkään saatu pitää lukitussa tilassa. Tämä menettely on ollut lainvastaista. Rikosylikomisario on todennut olevansa tästä vastuussa.

Lisäksi totean, että esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 luvun 1 §:n mukaan

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, kiinniottamisesta ja pidättämisestä on kirjattava 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun henkilörekisteriin:

- 1) kiinniotetun tai pidätetyn henkilötiedot;
- 2) rikos, josta kiinniotettua tai pidätettyä epäillään;
- 3) kiinniottamisen tai pidättämisen peruste sekä milloin pakkokeinolain 2 luvun 4 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty;
- 4) kiinniottamisesta tai pidättämisestä päättänyt virkamies;
- 5) kiinniottamis- tai pidättämisaika;
- 6) pidättämisspäätöksen teko aika;
- 7) aika, jolloin pidätetylle on ilmoitettu vangitsemisvaatimuksen tekemisestä;
- 8) vangitsemisvaatimuksen ja vangitsemispäätöksen teko aika sekä vangitsemisestä päättänyt tuomioistuin;
- 9) tieto mahdollisesta puolustajan määräyksestä;
- 10) vapaaksi päästämisen aika;
- 11) milloin ja kenelle pakkokeinolain 2 luvun 4 §:n 2 momentissa tai 2 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus on tehty ja, jos ilmoitus on tehty vastoin kiinniotetun tai pidätetyn tahtoa, syy siihen;
- 12) kiinniotetun tai pidätetyn kahlehtiminen ja erillistilaan sijoittaminen sekä toimenpiteen syy ja kesto;
- 13) milloin kiinniotetulle, pidätetylle tai vangitulle on ilmoitettu kirjallisesti hänen oikeuksistaan esitutkintalain 4 luvun 17 §:n mukaisesti ja ilmoituksen tekijä.

Mitä 1 momentissa säädetään, on soveltuvin osin noudatettava myös, kun joku on muuten kuin pidättämisspäätöksen nojalla sijoitettu lukittuun tilaan.

Myös Poliisihallituksen ohjeen 2020/2013/5490 kohdassa 2.2 todetaan seuraavaa.

Rikoksesta epäiltyä, joka on esitutkintalain 6 luvun pykälien nojalla velvollinen olemaan läsnä esitutkinnassa ja jota ei ole pidätetty tai vangittu, saadaan esitutkinnassa pitää lukitussa tilassa, jos se on välttämätöntä hänen poistumisensa estämiseksi. Lukitussa tilassa säilyttämisestä ja sen perusteista on aina laadittava kirjaus tietojärjestelmään.

Näin ollen kantelijan lukittuun tilaan laittaminen olisi tullut myös kirjata. Mitään kirjausta ei selvityksen mukaan ole tehty ja rikosylikomisario on ilmoittanut olevansa vastuussa tästäkin virheestä.

3.2.3 Kantelijan kohtelu muutoin

Rikosylikomisario on kertonut muun muassa seuraavaa.

Väitteet siitä, että [kantelija] olisi kuulusteltu, ovat väärinä. Hänen kanssaan on keskusteltu pojan voinnista ja niistä olosuhteista, jotka ovat vallinneet pojan saavuttua Suomeen. Olen esittänyt hänelle heti tavattuamme ja selvittänyt hänelle heti, että häntä ei epäillä asiassa rikoksesta. Tähän olen päätenyt keskusteltuani ensin pojan kanssa. Tämän myös toistin kantelijalle enemmän kuin yhden kerran. Pidän erikoisena väitettä, että olisin valehdellut kantelijalle jotakin. Ei kuulu tapoihini.

Lisäksi saadun selvityksen mukaan kantelija olisi saanut pyydettäessä vettä, mutta rikosylikomisario toteaa, ettei hän muista tämän edes sitä pyytäneen.

Totean, että kyse ei selvityksen mukaan ole ollut kuulustelusta. Rikosylikomisario on keskustellut kantelijan kanssa muutaman minuutin.

Tältä osin ei ole tullut ilmi menettelyä, joka antaisi minulla aihetta toimenpiteisiin.

4 TOIMENPITEET

Kantelijan henkilökohtaiseen vapauteen on edellä kohdassa 3.2.2 todetusti puututtu lainvastaisesti. Häntä on pidetty lukitussa tilassa ilman laillista perustetta eikä tätä toimenpidettä ole myöskään kirjattu. Tämän vuoksi annan rikosylikomisariolle eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla huomautuksen vastaisen varalle.

Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestä.